

Майкъл Луис

автор на «ИГРАЧИТЕ НА УОЛСТРИЙТ»

З
е

Бъдещето се случва днес

Х
т

HISPANICA

Майкъл Луис

NEXT:
БЪДЕЩЕТО СЕ СЛУЧВА ДНЕС

Превод от английски: Кирил Нейков

HISPANICA

ФИНАНСОВИ БРОЖЕНИЯ

Един ден някой експерт по социална история ще се диви в ретроспекция на бъркотията, причинена от интернет. Само събитията на Уолстрийт биха му дали материал за цяла глава. Бутнат някъде в бележките под линия на тази глава ще фигурира и анекдотът за първото дете, манипулирало фондовата борса. Двете големи сили, движещи човечеството напред - иронията и случайността, не зачитат много историческата значимост, така че на тази история ще се отдели не повече от една бележка под линия. А тя заслужава много повече.

На 21 септември 2000 г. завърши делото, повдигнато по обвинение на Комисията на САЩ по облигациите и борсата (SEC) срещу Джонатан Либед. В изявлението си пред медиите комисията обясни, че 15-годишният Джонатан (първият непълнолетен в историята, обвинен в борсови измами) е използвал интернет, за да предлага акции от собствената си стая в Сидър Гроув, Ню Джързи. Въоръжено само със сметки в AOL и E-Trade, хлапето купувало акции, след което, използвайки "различни фиктивни имена", е изпращало стотици съобщения в месидж-бордовете на Yahoo Finance, препоръчвайки тези акции на други. По думите на SEC между септември 1999 и февруари 2000 г. той е направил това единадесет пъти, неизменно предизвиквайки хаос на фондовата борса. Като предястие към хаоса той оставял инструкции за пускане на акциите си в продажба, в случай че цената им на пазара се повиши. А тя всеки път се повишавала.

Средният дневен търговски обем на малките компании, с които той търгувал, бил около 60 000 акции, но в дните, когато пускал съобщенията си, този обем скачал до над един милион акции. И което е по-важно, момчето правело пари. В периода между септември 1999 и февруари 2000 г. най-малката му дневна печалба възлизала на 12 000 долара, а най-голямата - на 74 000. Хлапакът се бил съгласил да върне незаконните си приходи плюс лихва - всичко 285 000 долара.

Когато за първи път прочетох тази информация във вестника, изобщо не можах да я смея. Не само не разбирах какво лошо има в това, което е направило хлапето. Не разбирах и какво всъщност е направило. И ако първите появили се в пресата данни за Джонатан Либед предизвикваха въпроси от сорта на: какво означава "ползвал различни фиктивни имена" в интернет, след като там всички имена са фиктивни?; и какви са тези хора, които съвсем наивно търгуват с акции, вярвайки на прочетеното в интернет?, те се оказаха съвсем тривиални в сравнение с въпросите, възникнали едва няколко дни по-късно, когато на въпроса на журналист дали SEC са иззели пълния размер на печалбите, адвокатът на Джонатан Либед бе отговорил отрицателно: не, не ги били взели. Освен описаните в изявленията на комисията 11 транзакции имало още много, охотно поясняваше адвокатът. Печалбата на хлапето от 6 месеца борсови игри се равняваше на почти 800 000 долара. Първоначално SEC поскала да бъде върната цялата сума, но след като малкият решително отказал, последвало оттегляне за размисъл. В резултат на това Джонатан Либед все още разполагаше с половин милион долара, заработени от него за по-малко от 6 месеца.

Накратко, позвъних в офиса на SEC във Филаделфия, където ме свързаха с един от разследващите случая, повдигнал обвинението срещу Джонатан Либед. Изглежда, бях петнадесетият журналист за деня, с когото бе принуден да говори, и очевидно голям процент от останалите

четирнадесет бяха имали затруднения в схващането на по-тънките нюанси на закона за ценните книжа. Във всеки случай, когато го помолих да ми обясни какъв точно е проблемът в огласяването по интернет на частно мнение относно дадена акция, въпросното лице определено не беше в настроение да го направи.

- Разкажете ми за хлапето - опитах да разчупя леда аз.

- Той е едно малко говно.

- Защо смятате така?

- Той е точно това, което хора като мен и вас не биха искали децата им да станат.

- Срещали ли сте се с него?

- Не. Не ми трябва да го виждам.

В една от онези сиви зимни утрини, които не пропускат да ти напомнят, че си в Ню Джързи, кацнах на летище Нюарк, където ме посрещна адвокат на име Кевин Марино. Същият тъкмо се канел да излезе от офиса си в Нюарк на 5 април 2000 г., когато там се намъкнал Джонатан Либед, придружен от баща си. Марино се съгласил да изслуша двамата Либед по молба на общ приятел, но като цяло не проявявал особен интерес към техния доста странен случай, както и към който и да е случай. По това време работата му идвала в повече, не можел да се види с жена си и двамата си сина, така че бил решил да си вземе дълга почивка и да заминат всички заедно някъде на запад. Преди това обаче, за да угоди на някакъв стар приятел, склонил да отдели един час на Джонатан и Грег Либед от Сидар Гроув, Ню Джързи.

През този един час станали ясни няколко неща. Първо, Грег Либед, при все че бил обхванат от ярост от факта, че правителството очаква синът му да върне 800 000 долара, явно още не бил съвсем наясно какво е направило момчето, за да спечели тези пари. И второ, Джонатан, който не изглеждал много загрижен за съдбата на парите си, знаел повече,

отколкото показвал. "Грег не разбираше в какво се е забъркал Джонатан, а Джонатан и дума не обелваше по въпроса - ми каза Марино. - Имах усещането, че малкият не хващаше вяра на това, което му говореха, но и сам нищо не казваше. Така че го попитах какво е да си имаш работа с правителството, да те разпитват? Как се държат? А той прави физиономия, от която се сещаш, че не иска да му проличи, но всъщност смята, че те си нямат и представа за какво става дума. И отново го питам, този път за въпросите, които са му задали, и какво мисли за тях. А той помисли малко и ми каза, ама съвсем безстрастно: "Някои от тях си ги биваше."

След петнадесетте години, които Марино бе прекарал в защитаване на хора, обвинени в административни престъпления, човешката природа и нейните проявления трудно можеха да го учудят. Но когато заговори за този конкретен случай - превръщането на Джонатан Либед в момчето чудо на борсовите измами по интернет, - в гласа му се прокрадна искрено удивление. "Веднага усетих, и то много ясно, че в него има нещо драматично и необичайно. За дете на неговата възраст той притежаваше огромно самообладание."

Сидар Гроув, Ню Джързи, бе от онези предградия в Есекс, белязани от факта, че не принадлежат към Нюарк. Цените на недвижимите имоти като че ли нарастваха пропорционално на височината на хълмовете: докато къщите в подножието на всеки хълм си оставаха типичните за средната класа, тези по върховете можеха да се окачествят като "шикозни". По някакъв странен начин обаче всички те си бяха лика-прилика. Дори и къщи за един милион долара, изтъпанчени на улици с имена като "Тифани Корт", не можеха да надскочат представата на средната класа за богаташко имение. Бяха неразличими от по-скромните си съседи - същите грижливо подрязани тревни площи, същите мегаломански входове, същите полилеи от "най-истински" кристал. Така че всъщност представляваха типични американски къщи серийно производство, само че в гигантски мащаб. В Сидар Гроув да

си богат означаваше просто да имаш повече от онова, което си имал, преди да забогатееш.

На около една трета от пътя нагоре по първия хълм Марино спря колата и сви наляво. През по-голямата част от пътуването ни от Нюарк той ми описваше трагикомичните преговори, протекли между него и SEC и увенчани от обаждане по телефона от юрист на комисията, който заявил, че е "удивен и разочарован" от това, че медиите са узнали за 550-те хиляди, останали у Джонатан Либед. Докато желанието на Марино било да запази възможно най-голяма част от парите за клиента си, SEC най-вече се стремяла да продължи да поддържа илюзията, че от закононарушения не се забогатява. Когато се узнало, че хлапето все още разполага с над половин милион долара, тази илюзия се пръснала като балон. Докато намаляваше, Марино загадъчно изрече: "А сега ще видиш Големия проблем." Преди да смогна да го попитам какво има предвид, бяхме свили по алеята за паркиране, което ми даде възможност и сам да видя какво бе имал предвид: паркиран пред определено скромна къща с издължени стрехи, гордо стоеше яркозелен "Мерцедес SUV". Точно преди комисията да се свърже с него, Джонатан Либед бе отделил от печалбите си 41 000 долара, за да си купи кола. Той още нямал право да шофира, но обичал да го возят насам-натам с нея. "Ето това нещо тук доведе до задънена улица преговорите ми с правителството - поясни ситуацията Марино. - SEC не можа да преглътне мерцедеса. Още им е трън в очите."

Първият човек, появил се на вратата в онзи ден, бе Грег Либед. Бащата на Джонатан определено правеше впечатление. От върха на главата му във всички посоки стърчаха черни кичури, а косата отзад се стелеше надолу по гърба му, придавайки му вид на футболист от 80-те. Нацупил се страховито, той изглеждаше роден да бълва ругатни от мястото си в най-евтиния сектор на стадиона. Облечи го в ескимоски костюм и го пусни наред полярния кръг, все тая - такъв човек си остава винаги, непогрешимо, носител на ценностите на

окръг Есекс.

Вярно или не, това бе първото впечатление, което създаваше - човек абсолютно първичен, който се чувства у дома си единствено в пустошта на Ню Джързи. Той бе успял да задълбочи това впечатление при мимолетните си срещи с медиите. Изритвайки всеки един от петдесетината журналисти, осмелили се да нагазят тревата пред дома му, той не бе пропускал гръмко да се изцепи: "Гордея се със сина си!" Това попадна във вестниците и даде храна за неспирно морално негодувание от страна на SEC. След продължителната обработка, на която бе подложен от един журналист в шоуто "60 минути", той все пак склони да обоснове този си изблик на бащински чувства по следния начин: "Какво пък, да не би момчето да краде джантите от колите или да предлага дрога на съседите..."

Когато обаче не бе обладан от гняв или възмущение, Грег бе винаги любезен, почти смирен. Извини ми се, че се забавил да отвори вратата. Бил долу в мазето, занимавал се с влакчетата си. Това бе основното му занимание, когато си е вкъщи - да си играе с детската железница, която бе сглобил в мазето. Както си пиеш чая и се наслаждаваш на спокойствието, царящо в Сидар Гроув, Грег решава да извади от кашона своя супервлак В&О за едно кръгче и внезапно отдолу се разнасят радостни възгласи, придружени от локомотивна свирка, която разтриса къщата и те кара да мислиш, че отдолу се е навряла централна гара Пен с все влаковете. Но това го научих по-късно. В този първи зимен следобед на нашето познанство Грег ни заведе в трапезарията и там без никаква помощ от моя страна се приведе в състояние на стихийна ярост. "Искате ли да видите нещо? - крещеше в изстъпление. - Ей сега ша ви покажа едно нещо!" Извади отнякъде фотокопие от заглавната страница на нийоркския "Дейли нюз". От едната страна имаше снимка на Бил и Хилари Клинтън под заглавието "ОБВИНЕНИЯТА КЪМ СЕМЕЙСТВО КЛИНТЪН ОТПАДАТ: НЕДОСТАТЪЧНИ

след което, сякаш съпругът ѝ нищо не бе казал, се обърна към мен: "Мъжът ми е много гневлив. Лесно се пали. А вече изкара един инфаркт." Очевидно нито очакваше, нито пък получи каквато и да е реакция от негова страна. Те стриктно се придържаха към странните правила на домашната си драматургия: когато единият излезеше на сцената, за да си каже репликата в светлината на прожекторите, другият се оттегляше в сенките и замръзваше там досущ статуя. Правителството на САЩ си бе направило труда да поразпита Грег за това как се погаждат с "жената" (както той винаги я наричаше), така че това усилие ми бе спестено.

SEC: *Как бихте описали отношенията си с вашата съпруга, най-общо?*

Грег: *Караме я някак. Имаше доста проблеми напоследък, като този сега.*

SEC: *Имам предвид дали общувате помежду си, дали си говорите?*

Грег: *О, да, да.*

SEC: *Обсъждате разни неща, така ли?*

Грег: *Да.*

SEC: *Но цялото това нещо около нашето разследване вероятно е създадо някакво напрежение?*

Грег: *Да.*

SEC: *Нещо необичайно?*

Грег: *Просто имаме лош период. Казано другояче, не е шестица от тотото всичко това, сами разбирате.*

SEC: *Кой от вас се ядоса повече от тази история? Вие, тя или и двамата?*

Грег: *Е, аз се поразтревожих.*

SEC: *Да?*

Грег: *Естествено, тя също.*

SEC: *Сядахте ли да си поговорите с Джонатан, тримата заедно?*

Грег: *Да.*

Майкъл Луис

Ако в "Играчите на Уолстрийт" Майкъл Луис описва как пазарът с ценни книжа се контролира от най-безскрупулни типове, то чрез "NEXT" благодарение на своя всепроникващ поглед и ироничен стил авторът ни разкрива колко много е спомогнал интернет за фундаменталните промени, настъпили в начина ни на живот, в работата и в мисленето ни.

Според Майкъл Луис ние се намираме в епицентъра на една от най-великите революции, бушували някога по света, а интернет не е нищо друго освен оръжие в ръцете на революционерите, каквито са всички потребители на глобалната мрежа. В тази революция най-важната фигура е отделният човек, а не колективът, аматьорът, а не професионалистът: четиринайсетгодишни деца манипулират фондовата борса и трупат милиони, деветнайсетгодишни рушат музикалната индустрия и съсипват юридическия бизнес. Една малка черна кутия, наречена "Тиво", има силата да сложи край на телевизията каквато я познаваме, а друга - "Риплей" (също поставена върху телевизора), може да доведе дори до промени в самия демократичен строй. Къде ще ни отведе всичко това? Ще ни хареса ли там?

Тази книга е по-актуална и от утрешните вестници. Тя е предназначена както за инвестиционните посредници и хората, занимаващи се с банкиране, така и за всички рекламисти, адвокати, социолози и най-обикновени интернет-маниаци.

"Промяната е неизбежна. Дори и тя да не ви харесва, не е зле да се престорите, че я приемате с отворени обятия, за да не изглеждате като динозаври."

NEXT

www.hispanica.bg